

3. Alenyn YU.P. Vyyavlenye y rassledovanye ochahov prestuplenyy: teoriya y praktyka. YU.P.Alenyn. Odessa. Yurydycheskyy ynstitut Odesskoho hosudarstvennoho unyversyteta vnutrennykh del, 1996. 276 s/

4. Zakon Ukrayiny «Pro natsional’nu bezpeku Ukrayiny» vid 21 chervnya 2018 roku № 2469-VIII v redaktsiyi vid 15.08.2020, pidstava – 808-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19№Text>

5. Lemak O.V., Zabezpechennya natsional’noyi bezpeky yak funktsiya derzhavy. Naukovyy visnyk Uzhhorods’koho natsional’noho unyversytetu Seriya Pravo. Vypusk 38 tom 2. S. 64–67.

6. Sytnyk H. P., Bohdanovych V. YU., Yezheyev M. F. Neopolityka i natsional’na bezpeka: Navch. prsib.– K. Tsentr navchal’noyi literatury, 2004. 74 s.

МЕЖІ АПЕЛЯЦІЙНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Білічак О. А.

*доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри кримінального права, кримінології,
цивільного та господарського права
ВНЗ «Національна академія управління»
м. Київ, Україна*

Однією із важливих процесуальних гарантій законності кримінального провадження є забезпечення права на перегляд вироку, ухвали суду, що стосується прав, свобод чи інтересів особи, судом вишого рівня у порядку, передбаченому КПК України (ч. 2 ст. 24 КПК України) [1, ст. 88].

Судове провадження із перегляду судових рішень може здійснюватися в апеляційному, касаційному порядках, або ж в порядку провадження за нововиявленими або виключними обставинами. Відповідно вимог чинного кримінального процесуального законодавства, вироки та інші рішення суду першої інстанції, що не набули законної сили, підлягають перегляду в судах апеляційної інстанції. Головним завданням апеляційного провадження є охорона прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального судочинства. Його виконання досягається шляхом перегляду судами апеляційної інстанції рішень, прийнятих органами досудового розслідування та судами першої інстанції, з метою усунення порушень закону, забезпечуючи таким чином судовий контроль за їх діяльністю.

За змістом ч. 1 ст. 404 КПК України, перегляд рішень суду першої інстанції обмежений межами апеляційної скарги. Суд апеляційної інстанції вправі вийти за межі апеляційних вимог, лише у разі, якщо цим не погіршується становище обвинуваченого або особи, щодо якої вирішувалося питання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру.

Під час розгляду апеляційної скарги апеляційний суд наділений правом досліджувати докази (проводити судове слідство) у повному обсязі або частково. Суд апеляційної інстанції зобов'язаний повторно дослідити обставини, встановлені під час кримінального провадження, за одночасної наявності таких умов:

1) якщо вони досліджені судом першої інстанції не повністю або з порушеннями;

2) за клопотанням учасників судового провадження.

Однак судова практика, сформована за цим напрямом є неоднорідною, та потребує роз'яснення і узагальнення. У ході апеляційного провадження суди нерідко відмовляють стороні захисту у дослідженні доказів, посилаючись на те, що вони вже вивчалися судом першої інстанції, та відповідно, їх повторне дослідження призведе до невиправданого затягування судового процесу та безпосередньо перешкоджає реалізації принципу процесуальної економії кримінального судочинства. Таким чином, апеляційний перегляд поволи набирає ознак формального процесу, коли перевірка повноти та об'єктивності рішення суду першої інстанції вже не є його безпосередньою метою. У зв'язку з цим, останнім часом з'являються непоодинокі факти касаційних оскаржень рішень судів апеляційної інстанції з підстав відмови у дослідженні доказів за клопотанням сторони захисту. Так, 10 червня 2020 року колегією суддів Третьої судової палати Касаційного кримінального суду у складі Верховного суду (справа № 712/2341/15-к, провадження № 51-364км19), було проголошено рішення, яким забезпечується роз'яснення змісту положень ст. 404 КПК України зокрема у частині дослідження доказів судами апеляційної інстанції. У рішенні Суду наголошувалося, що повторне дослідження доказів є правом, а не обов'язком суду, а відмова у задоволенні клопотання щодо повторного дослідження доказів свідчить не про порушення кримінального процесуального закону та неповноту досліджень доказів, а про відсутність аргументованих доводів щодо необхідності цих дій [2; 3].

У своїй касаційній скарзі засуджений вказував на істотні порушення кримінального процесуального закону, допущені при ухваленні рішень судами першої та апеляційної інстанцій, та зокрема на те, що апеляційний суд, безпосередньо не дослідивши доказів, надав їм іншу оцінку, аніж суд першої інстанції. Розглянувши матеріали справи, Верховний

Суд дійшов висновку, відповідно до ч. 3 ст. 404 КПК України за клопотанням учасників судового провадження суд апеляційної інстанції зобов'язаний повторно дослідити обставини, встановлені під час кримінального провадження, за умови, що суд першої інстанції дослідив їх не повністю або з порушеннями, і може (але не зобов'язаний) дослідити докази, які не досліджувалися судом першої інстанції, виключно якщо про дослідження таких доказів учасники судового провадження заявляли клопотання під час розгляду в суді першої інстанції або якщо вони стали відомі після ухвалення судового рішення, що оскаржується. Також у рішенні Суду вказано: «Якщо суд першої інстанції дослідив усі можливі докази з дотриманням засади безпосередності, а суд апеляційної інстанції погодився з ними, останній не має потреби знову досліджувати ці докази в такому ж порядку, як це було зроблено в суді першої інстанції (див. рішення у провадженнях № 51-1208км18, № 51-297км19, № 51-1139км18)». Колегія суддів зауважила, що відмова в задоволенні клопотання щодо повторного дослідження доказів свідчить не про порушення кримінального процесуального закону та неповноту дослідження доказів, а про відсутність аргументованих доводів щодо необхідності цих дій [4].

У іншому кримінальному провадженні, що розглядалося цією ж палатою Касаційного кримінального суду було встановлено, що апеляційний суд не має права дати іншу оцінку доказам, ніж ту, яку дав суд першої інстанції, безпосередньо не дослідивши їх на підтвердження або спростування фактичних обставин кримінального провадження [5].

З проаналізованого випливає, що розглядаючи апеляційну скаргу відповідний суд уповноважений самостійно приймати процесуальне рішення щодо необхідності повторного дослідження доказів, якими обґрунтовувався вирок суду першої інстанції. Однак, якщо сторона захисту з тих чи інших міркувань наполягає на повторному дослідженні доказів, що вже досліджувалися судом першої інстанції, вона повинна подати на цей предмет аргументоване клопотання.

Література:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України КПК України. Відомості Верховної Ради України. 2013. № 9-10, № 11-12, № 13. Ст. 88.

2. ВС: повторне дослідження доказів є правом, а не обов'язком суду. Судово-юридична газета. URL. https://sud.ua/ru/news/publication/172178-vs-povtorne-doslidzhennya-dokaziv-ye-pravom-a-ne-obovyazkom-sudu?fbclid=IwAR1p1yZArB0xiIW1FQot_4Oaeb2a5hZ-cShM (доступ 14.10.2020 р.).

3. Постанова Верховного Суду колегії суддів Третьої судової палати Касаційного кримінального суду від 10 червня 2020 року (справа № 712/2341/15-к, провадження № 51-6364км19) URL. http://reyestr.court.gov.ua/Review/89819681?fbclid=IwAR1gfaBsrhSH0RV5j9H_-w4qNNTxwOTvIVtFLOAJIO-5ZTXIdO0rVt7qQ1w (доступ 14.10.2020р.).

4. Постанова Верховного Суду колегії суддів Третьої судової палати Касаційного кримінального суду від 22 квітня 2020 року (справа № 759/9974/18, провадження № 51-757 км 20). URL : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/88952145>

5. Постанова Верховного Суду колегії суддів Третьої судової палати від 10 червня 2020 року (справа № 158/803/14-к, провадження № 51-1952км18). URL. <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/89763086> (доступ 14.10.2020р.).

РОЗШИРЕННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ СЛІДЧИХ ОРГАНІВ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ПІДКУПУ ВИБОРЦІВ ВІДПОВІДНО ДО ЗМІН У КРИМІНАЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ

Грига М. А.

*кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник наукової лабораторії
з проблем протидії злочинності
Навчально-наукового інституту № 1
Національної академії внутрішніх справ
м. Київ, Україна*

Григорова Є. В.

*здобувач кафедри досудового розслідування
Навчально-наукового інституту № 1
Національної академії внутрішніх справ
м. Київ, Україна*

Однією з ознак демократичного вектору розвитку держави є можливість її громадян впливати на формування органів державної влади й органів місцевого самоврядування шляхом реалізації свого виборчого права. Необхідно зазначити, що в цілому у нашій державі створені відповідні умови для дотримання законності під час виборів: